

ปัจจัยทางบ้านประชากร

ความแตกต่างในส่วนที่เกี่ยวกับประชากร ได้แก่ขนาดครอบครัว ขนาดครัวเรือน จำนวนพี่น้องในวัยรุ่นด้วยกัน ลำดับที่ของการเป็นบุตร การย้ายถิ่นของบิดา ตลอดจนความแตกต่างในเรื่องเพศของเด็กเอง พบว่า มีส่วนสำคัญต่อการที่บุตรในครอบครัวแต่ละลักษณะจะเรียนหรือไม่เท่ากัน

๑. ขนาดครอบครัว จำนวนบุตรในแต่ละครอบครัวแบ่งออกเป็น ๑ - ๓ คน ถือว่ามีขนาดเล็ก ๔ - ๖ คน ขนาดปานกลาง และขนาดใหญ่คือ ๗ คนขึ้นไป โดยรวมแล้วแนวโน้มของครอบครัวที่มีขนาดเล็กบุตรจะมีโอกาสได้เรียนต่อมากที่สุด และลดลงตามขนาดใหญ่ของจำนวนบุตรตามลำดับ ในอัตราร้อยละ ๑๗.๐, ๑๕.๖ และ ๑๒.๗ และมีแนวโน้มในการเรียนต่อลดลงเมื่ออายุของบุตรมากขึ้น คือ จากอายุ ๑๑ - ๑๓ ปี มีอัตราการเรียนต่อร้อยละ ๑๖.๘ และลดลงร้อยละ ๑๕.๓ ในกลุ่มอายุ ๑๔ - ๑๖ ปี พอดีถึงอายุ ๑๗ - ๑๘ ปี อัตราการเรียนต่อของเด็กในกลุ่มนี้ จะลดลงเหลือเพียงร้อยละ ๑๐.๘ (ค่าในตาราง ๑๑)

โดยที่ถนนหมักจะนิยมให้บุตรชายศึกษาต่อมากกว่าบุตรหญิง และค่านิยมที่ต้องการให้บุตรประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งชาวชนบทส่วนใหญ่มีฐานะยากจน จึงเป็นอุปสรรคต่อการศึกษาคือในชั้นสูง จากการศึกษาค้นคว้านี้ พบว่า เพศหญิงเรียนต่อน้อยกว่าเพศชายในทุกกลุ่มอายุ เป็นที่น่าสังเกตว่าในกลุ่มบุตรชาย อายุ ๑๔ - ๑๖ ปี จากครอบครัวปานกลาง (๔ - ๖ คน) มีจำนวนร้อยละของบุตรที่เรียนต่อสูงกว่าครอบครัวขนาดเล็ก (๑ - ๓ คน) คือ ๒๑.๑ และ ๑๔.๘ ตามลำดับ ซึ่งน่าจะเป็นได้ว่าจำนวนบุตรในขนาด ๔ - ๖ คนนี้ ส่วนใหญ่มีอายุในวัยไล่เลี่ยกัน ซึ่งเป็นระยะระหว่างการเรียนหนังสือ การที่บุตรคนโตจึงอยู่ในวัยไล่เลี่ยกันได้เรียนหนังสือ อาจเป็นเหตุจูงใจให้บุตรคนรอง ๆ สนใจเรียนต่อกว่ย ถึงแม้จะได้พิจารณาในเรื่องจำนวนพี่น้องเฉพาะวัยรุ่นในหัวข้อต่อไป

ตาราง ๑๑ จำนวนร้อยละของเด็กวัยรุ่นที่เรียนต่อจากการศึกษาภาคบังคับ
จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และขนาดครอบครัว

กลุ่มอายุ	เพศ	ขนาดครอบครัว (จำนวนบุตรทั้งหมด)			
		๑ - ๓ คน	๔ - ๖ คน	๗ คนขึ้นไป	รวม
๑๑ - ๑๓	ชาย	๒๐.๘ (๒๔)	๑๘.๑ (๖๓)	๒๔.๒ (๓๓)	๒๐.๘ (๑๖๐)
	หญิง	๒๐.๐ (๕๐)	๘.๘ (๖๘)	๑๗.๑ (๕๑)	๑๓.๕ (๑๖๕)
	รวม	๒๒.๕ (๕๕)	๑๓.๘ (๑๓๑)	๒๐.๓ (๗๕)	๑๖.๘ (๖๕๕)
๑๔ - ๑๖	ชาย	๒๓.๕ (๑๗)	๒๗.๕ (๕๕)	๓.๒ (๓๑)	๑๗.๓ (๕๓)
	หญิง	๐.๐ (๑๐)	๑๗.๑ (๓๕)	๑๓.๓ (๓๐)	๑๓.๓ (๗๕)
	รวม	๑๕.๘ (๒๗)	๒๑.๑ (๗๕)	๘.๓ (๖๑)	๑๕.๓ (๑๖๗)
๑๗ - ๑๙	ชาย	๑๘.๒ (๑๑)	๑๓.๓ (๓๐)	๘.๑ (๒๒)	๑๒.๗ (๑๑)
	หญิง	๑๕.๓ (๑๕)	๘.๑ (๒๒)	๓.๖ (๒๒)	๘.๐ (๒๒)
	รวม	๑๖.๐ (๒๕)	๑๑.๕ (๕๒)	๖.๖ (๕๕)	๑๐.๕ (๑๖๕)
รวม	ชาย	๒๑.๑ (๕๒)	๒๐.๐ (๑๓๗)	๑๓.๒ (๘๓)	๑๗.๖ (๒๗๕)
	หญิง	๑๕.๐ (๕๕)	๒๑.๒ (๑๖๕)	๑๖.๕ (๕๗)	๑๖.๖ (๒๖๖)
	รวม	๑๗.๐ (๕๖)	๒๑.๖ (๒๖๕)	๑๖.๗ (๑๔๐)	๑๕.๘ (๕๕๑)

๒. จำนวนพี่น้องในวัยรุน เมื่อพิจารณาจำนวนพี่น้องในวัยรุนจากอายุ ๑๑ - ๑๕ ปีด้วยกันแล้ว จะพบว่าจำนวนพี่น้องในขนาด ๔ คน และ ๕ คนขึ้นไป มีอัตราการเวียนต้อจากการศึกษามากยิ่งกว่ามากที่สุด จึงน่าจะเป็นคำตอบเรื่องขนาดครอบครัวในครอบครัวไทยว่า จำนวนบุตรทั้งหมดขนาด ๔ - ๕ คน ที่เวียนต้อมากขึ้น อยู่ในวัยไล่เลี่ยกัน ซึ่งยังไม่พ้นจากภาวะการเวียนหนังสือ

จากตาราง ๑๒ ค่าตัวเลขแสดงแนวโน้มในการเวียนต้อ จากการศึกษามากยิ่งตามขนาดของจำนวนพี่น้อง ถ้าจำนวนพี่น้องในวัยรุนมาก บุตรก็จะเวียนต้อมากขึ้นตามลำดับ โดยที่จะเห็นว่าถ้ามีจำนวนพี่น้องในวัยรุนด้วยกัน ๒ คน , ๓ คน , ๔ คน และ ๕ คนขึ้นไป จำนวนร้อยละของการศึกษาต้อจะเป็น ๑๖.๖, ๑๓.๓, ๑๕.๘ และ ๒๘.๑ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกันที่มีผู้ศึกษาไว้ตั้งไกลกล่าวมาแล้วใน ส่วนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ Krauss^{๓๔} ได้ศึกษาในกลุ่มเด็กที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ ค่าของประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า ความต้อการศึกษาต้อจะสูงตามจำนวนพี่น้องที่เวียนหนังสือด้วยกัน

เป็นที่น่าสังเกตว่าจากการศึกษารังนี้ มีช้อยกเว้นในกลุ่มที่มีจำนวนพี่น้องในวัยรุนเพียง ๑ คน มีจำนวนร้อยละ ๑๔.๓ ที่ศึกษาต้อจากการศึกษามากยิ่ง ทั้งนี้อาจจะเป็นว่าครอบครัวที่มีพี่น้อง ๑ คน นับว่าเป็นครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งมีอัตราการเวียนต้อสูง ตั้งไกลกล่าวมาแล้วข้างต้น

๓. ขนาดครัวเรือน เกี่ยวกับจำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยส่วนรวมแล้วพบว่า ไม่มีความแตกต่างในการศึกษาต้อของเด็กวัยรุนไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนขนาดใด บุตรที่เวียนต้อจะมีค่าใกล้เคียงกับส่วนเฉลี่ยคือ ร้อยละ ๑๔.๔ ยกเว้นในกลุ่มเด็กอายุ ๑๑ ปี ถึง ๑๓ ปี ซึ่งเป็นวัยที่ยังไม่พ้นจากการศึกษามากยิ่ง พบว่า มีอัตราเพิ่มขึ้นตามขนาดครัวเรือนที่ใหญ่ขึ้น

^{๓๔}Krauss, loc. cit.

ตารางที่ ๑๖ จำนวนร้อยละของบุคคลที่เรียนต่อจากการศึกษาภาคบังคับ จำแนกตามอายุ เพศ และจำนวนพี่น้องวัยรุนด้วยกัน

กลุ่มอายุ	เพศ	จำนวนพี่น้องวัยรุน					รวม
		๑ คน	๒ คน	๓ คน	๔ คน	๕ คนขึ้นไป	
๑๑ - ๑๓	ชาย	๑๘.๓ (๖๑)	๒๖.๐ (๕๐)	๑๓.๘ (๕๗)	๑๘.๓ (๑๘)	๖๐.๐ (๕)	๑๓๖.๔ (๑๓๗)
	หญิง	๑๑.๘ (๖๗)	๗.๘ (๕๘)	๒๘.๓ (๓๗)	๒๖.๘ (๑๘)	๖๕.๐ (๑๘)	๑๓๙.๗ (๑๔๐)
	รวม	๑๕.๖ (๑๒๘)	๑๖.๘ (๑๐๘)	๑๗.๕ (๕๘)	๒๒.๖ (๒๖)	๖๒.๕ (๑๓)	๑๓๖.๘ (๑๓๗)
๑๔ - ๑๖	ชาย	๑๖.๒ (๓๗)	๒๐.๐ (๕๕)	๗.๓ (๒๕)	๒๘.๘ (๑๗)	* ^๑ (๕)	๑๖๒.๓ (๑๖๓)
	หญิง	๗.๘ (๒๗)	๑๐.๘ (๕๕)	๒๐.๐ (๒๕)	๖.๗ (๑๕)	* ^๑ (๓)	๑๖๒.๘ (๑๖๓)
	รวม	๑๒.๑ (๖๔)	๑๕.๐ (๓๗)	๑๖.๒ (๖๖)	๓๕.๕ (๓๒)	๗.๘ (๗)	๑๖๒.๘ (๑๖๓)
๑๗ - ๑๙	ชาย	๖.๘ (๒๕)	๕.๘ (๓๖)	๑๘.๓ (๓๓)	๑๘.๓ (๑๘)	๐.๐ (๖)	๑๑๘.๓ (๑๑๘)
	หญิง	๑๑.๘ (๓๗)	๕.๘ (๓๗)	๐.๐ (๒๕)	๗.๑ (๑๘)	๐.๐ (๒)	๑๑๘.๖ (๑๑๙)
	รวม	๘.๕ (๖๓)	๗.๓ (๖๘)	๑๐.๕ (๕๗)	๑๐.๕ (๒๖)	๐.๐ (๘)	๑๑๘.๖ (๑๑๙)
รวม	ชาย	๑๕.๖ (๑๒๘)	๑๗.๕ (๑๒๗)	๑๖.๕ (๑๒๖)	๒๐.๐ (๕๕)	๖๖.๖ (๑๕)	๑๖๖.๓ (๑๖๗)
	หญิง	๑๖.๘ (๑๐๘)	๘.๖ (๑๖๖)	๑๖.๖ (๕๖)	๑๑.๕ (๕๓)	๓๐.๘ (๑๓)	๑๑๘.๘ (๑๑๙)
	รวม	๑๖.๓ (๒๓๕)	๑๖.๖ (๒๓๓)	๑๖.๖ (๒๓๕)	๑๕.๘ (๕๕)	๖๕.๑ (๒๘)	๑๑๖.๖ (๑๑๗)

* ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕

ตารางที่ ๑๓ จำนวนร้อยละของเค็ดวัยรุ่นที่เรียนต่อจากการศึกษาภาคบังคับ จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และขนาดครัวเรือน

กลุ่มอายุ	เพศ	ขนาดครัวเรือน				รวม
		๑ - ๔	๕ - ๖	๗ - ๘	๙ คนขึ้นไป	
๑๑ - ๑๓	ชาย	๒๓.๕ (๑๓)	๒๒.๕ (๔๔)	๑๖.๑ (๒๖)	๑๔.๐ (๔๘)	๑๘.๒ (๑๓๓)
	หญิง	๕.๐ (๒๐)	๐.๐ (๕)	๗.๕ (๕๓)	๑๕.๐ (๕๓)	๑๘.๕ (๑๔๐)
	รวม	๑๓.๑ (๓๓)	๑๑.๐ (๑๐๐)	๑๖.๐ (๑๑๔)	๑๖.๗ (๑๐๖)	๑๖.๔ (๑๕๓)
๑๔ - ๑๖	ชาย	๑๐.๐ (๒๐)	๒๓.๕ (๓๕)	๑๕.๓ (๔๖)	๑๖.๗ (๕๔)	๑๖.๗ (๑๕๕)
	หญิง	๑๔.๒ (๒๖)	๔.๐ (๒๕)	๑๑.๐ (๔๕)	๑๕.๕ (๓๕)	๑๖.๗ (๑๖๖)
	รวม	๑๕.๓ (๔๖)	๑๓.๐ (๕๕)	๑๖.๗ (๕๗)	๑๕.๕ (๔๖)	๑๖.๔ (๒๓๐)
๑๗ - ๑๙	ชาย	๑๕.๕ (๑๕)	๓.๑ (๒๕)	๑๒.๕ (๓๑)	๑๑.๑ (๓๖)	๑๑.๕ (๑๑๕)
	หญิง	๑๐.๕ (๑๕)	๓.๑ (๓๖)	๖.๕ (๒๕)	๖.๕ (๓๑)	๖.๓ (๑๑๑)
	รวม	๑๓.๑ (๓๓)	๕.๐ (๖๐)	๑๐.๐ (๖๐)	๘.๘ (๖๗)	๘.๔ (๒๒๕)
รวม	ชาย	๑๖.๐ (๕๖)	๑๕.๕ (๑๑๑)	๑๕.๐ (๑๓๕)	๑๖.๐ (๑๓๓)	๑๖.๓ (๕๓๕)
	หญิง	๑๑.๗ (๖๑)	๖.๕ (๑๐๕)	๑๓.๑ (๑๓๐)	๑๖.๕ (๑๑๔)	๑๑.๕ (๕๑๓)
	รวม	๑๓.๖ (๑๑๗)	๑๐.๕ (๒๑๕)	๑๓.๗ (๒๖๕)	๑๕.๕ (๒๕๑)	๑๕.๕ (๕๕๖)

โดยทั่ว ๆ ไปเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว ความแตกต่างในเรื่องกลุ่มอายุ และเพศ บุตรชายจะมีโอกาสเรียนต่อมากกว่าบุตรหญิงและอัตราการเรียนต่อจะลดลงในกลุ่มที่มีอายุมากขึ้น ที่น่าสังเกตคือ ในขนาดครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิก ๕-๖ คน ในกลุ่มอายุ ๑๔ - ๑๖ ปี บุตรจะมีอัตราการเรียนต่อสูงถึงร้อยละ ๖๗.๐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นเพศชายถึงร้อยละ ๖๓.๕ ซึ่งน่าจะเกี่ยวกับว่าขนาดครัวเรือน ๕ - ๖ คน คือครอบครัวที่มีบุตร ๔ - ๕ คน และอยู่ในวัยรุ่นด้วยกัน (ดังค่าในตาราง ๑๓)

๔. ลำดับที่ของบุตร จากตัวเลขในตาราง ๑๔ พบว่า การรับศึกษามารดามีบุตรเพียงคนเดียว บุตรยอมมีโอกาได้เรียนต่อมากที่สุดคือ ร้อยละ ๖๘.๘ รองลงมาคือบุตรคนเล็กหรือคนสุดท้าย มีจำนวนเด็กที่เรียนต่อร้อยละ ๖๘.๘ และบุตรคนโตร้อยละ ๖๒.๖ บุตรคนกลางจะมีโอกาสเรียนต่อน้อยที่สุดคือ ร้อยละ ๖๐.๒ แสดงว่าการที่เป็นบุตรคนเดียว บิดามารดายอมมีภาระบอยในการส่งเสริมให้บุตรได้รับการศึกษาสูง จึงมีจำนวนบุตรที่เรียนต่อในอัตราที่สูงกว่าครอบครัวอื่น ส่วนบุตรคนสุดท้ายที่มีโอกาสได้เรียนต่อในอัตราที่สูงกว่าอาจเป็นเพราะว่า ครอบครัวได้รับแรงงานช่วยจากบุตรคนโตและคนอื่น ๆ พอแล้ว และมีรายได้เพิ่มทำให้สามารถส่งเสริมให้บุตรคนเล็กมีโอกาสเรียนต่อสูงขึ้น และสาเหตุที่บุตรคนโตมีโอกาสเรียนต่อสูงกว่าบุตรคนกลางหรือคนอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากเป็นบุตรคนแรก และมีน้องที่มีระยะห่างยังเล็กอยู่ไม่เป็นภาระแยงค่าใช้จ่ายเรื่องการศึกษาเล่าเรียน บุตรคนโตจึงมีโอกาสได้เรียนต่อสูงในระยะหนึ่ง

๕. ประวัติการขายดินของบิดา จากการศึกษาในครั้งนี้ (ตาราง ๑๕) พบว่า ประวัติการขายดินของบิดามีอิทธิพลต่อการศึกษามารดาของบุตร แนวโน้มของบุตรที่มีโอกาสได้เรียนต่อจากการศึกษามากมายังคงมีจำนวนมากขึ้นตามจำนวนประสบการณ์ในการขายดินของบิดา บุตรของครอบครัวที่บิดาไม่เคยขายดินเลย มีจำนวน

ตารางที่ ๑๔ จำนวนร้อยละของบุตรที่เรียนต่อจากการศึกษาภาคบังคับ จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และลำดับที่ของบุตร

กลุ่มอายุ และเพศ	ลำดับที่ของบุตร				
	บุตรคนโต	คนโต	คนกลาง	คนสุดท้อง	รวม
<u>๑๑ - ๑๒</u>					
ชาย	๑๕.๘ (๑๓)	๒๐.๐ (๕)	๑๗.๗ (๕๖)	๓๓.๓ (๑๕)	๑๕.๕ (๑๓๖)
หญิง	๒๐.๐ (๕)	๑๐.๕ (๖๕)	๑๗.๖ (๕๑)	๑๑.๐ (๑๘)	๑๕.๕ (๑๗๕)
รวม	๑๖.๗ (๑๘)	๑๕.๕ (๑๑๕)	๑๖.๘ (๑๘๗)	๒๑.๒ (๓๓)	๑๖.๘ (๓๕๖)
<u>๑๔ - ๑๖</u>					
ชาย	๒๐.๐ (๕)	๑๕.๖ (๘๕)	๑๕.๖ (๓๕)	๑๘.๕ (๑๖)	๑๗.๐ (๑๕๐)
หญิง	๒๐.๐ (๕)	๑๑.๑ (๕๕)	๘.๕ (๕๖)	๑๖.๗ (๕๘)	๑๖.๘ (๑๖๘)
รวม	๒๐.๐ (๑๐)	๑๓.๓ (๕๐)	๑๓.๕ (๑๓๐)	๑๗.๖ (๓๕)	๑๕.๘ (๒๖๕)
<u>๑๗ - ๑๙</u>					
ชาย	ⁿ ๑.๐ (๔)	๑๐.๕ (๓๘)	๑๓.๘ (๕๘)	๘.๓ (๑๖)	๑๑.๕ (๑๑๖)
หญิง	๐.๐ (๖)	๖.๓ (๓๖)	๕.๕ (๕๕)	๑๑.๑ (๑๘)	๖.๓ (๑๑๑)
รวม	๓๐.๐ (๑๐)	๘.๖ (๗๐)	๘.๖ (๑๑๓)	๑๐.๐ (๓๐)	๘.๘ (๒๖๓)
<u>ทั้งหมด</u>					
ชาย	๓๑.๘ (๖๖)	๑๖.๐ (๑๓๓)	๑๖.๐ (๒๐๘)	๒๐.๖ (๕๓)	๑๕.๖ (๕๖๖)
หญิง	๒๕.๐ (๑๖)	๕.๘ (๑๕๑)	๗.๐ (๒๐๖)	๒๓.๘ (๕๘)	๑๑.๓ (๕๑๖)
รวม	๒๘.๕ (๓๘)	๑๐.๖ (๒๗๕)	๑๐.๖ (๕๑๓)	๒๕.๓ (๕๗)	๑๖.๕ (๘๘๖)

ⁿ ขนาดตัวอย่างต่ำกว่า ๕

ตารางที่ ๔ จำนวนรายละเอียดของบุตรที่เรียนต่อจากการศึกษาภาคบังคับ จำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และพฤติกรรมการย้ายถิ่นของบิดา

กลุ่มอายุ	เพศ	พฤติกรรมการย้ายถิ่นของบิดา				รวม
		ไม่เคย	เคย ๑ ครั้ง	เคย ๒ ครั้ง	๓ ครั้งและมากกว่า	
๑๑ - ๑๓	ชาย	๑๘.๗ (๖๑)	๑๖.๐ (๕๖)	๘.๗ (๒๗)	๓๗.๕ (๘)	๑๘.๐ (๑๕๕)
	หญิง	๑.๘ (๕๓)	๑๓.๓ (๖๐)	๑๘.๓ (๑๘)	๓๘.๕ (๑๓)	๑๑.๘ (๑๕๐)
	รวม	๑๑.๓(๑๑๘)	๑๕.๐(๑๑๓)	๑๑.๘ (๓๗)	๓๘.๑ (๖๑)	๑๘.๗ (๒๕๕)
๑๔ - ๑๖	ชาย	๘.๓ (๕๘)	๒๖.๗ (๕๕)	๒๕.๐ (๑๖)	๓๓.๓ (๖)	๑๘.๕ (๑๑๑)
	หญิง	๘.๖ (๕๘)	๕.๑ (๓๘)	๓๓.๓ (๕)	๓๗.๕ (๘)	๑๑.๖ (๕๘)
	รวม	๖.๖ (๕๖)	๑๕.๘ (๓๘)	๒๕.๖ (๒๑)	๓๕.๗ (๑๘)	๑๕.๐ (๒๐๕)
๑๗ - ๑๙	ชาย	๑๖.๖ (๓๗)	๗.๕ (๒๗)	๑๓.๓ (๑๕)	๕๐.๐ (๖)	๑๕.๖ (๕๕)
	หญิง	๐.๐ (๓๓)	๐.๐ (๒๕)	๑๑.๘ (๑๗)	๓๓.๓ (๖)	๕.๕ (๕๑)
	รวม	๘.๖ (๓๐)	๓.๘ (๕๖)	๑๒.๕ (๓๖)	๕๑.๗ (๑๖)	๑๐.๖ (๑๖๖)
รวม	ชาย	๑๕.๐(๑๕๖)	๑๘.๕(๑๒๕)	๑๕.๐ (๕๐)	๕๐.๐ (๖๐)	๑๖.๘(๓๕๑)
	หญิง	๒.๓(๑๓๘)	๕.๕(๑๑๘)	๑๗.๕ (๕๐)	๓๗.๐ (๒๓)	๕.๖ (๓๑๕)
	รวม	๘.๘(๒๘๐)	๑๓.๕(๒๔๓)	๑๕.๕ (๕๐)	๓๘.๖ (๕๗)	๑๓.๗ (๖๖๐)

รอยละของผู้ที่เรียนต่อสูงกว่าภาคบังคับที่ต่ำที่สุด (๔.๔) และสูงขึ้น จำนวนรอยละ ๑๓.๘, ๑๕.๕ และ ๓๖.๘ ตามจำนวนที่บิดาเคยขายดิน ๑ ครั้ง, ๒ ครั้ง, ๓ ครั้ง และมากกว่าตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในครอบครัวที่มีการขายดิน ๓ ครั้งและมากกว่า อัตราการศึกษาของบุตรจะสูงมากขึ้นตามลำดับอายุ ๑๑ - ๑๓ ปี, ๑๔ ถึง ๑๖ ปี และ ๑๗ - ๑๙ ปี มีจำนวนรอยละ ๓๘.๑, ๓๔.๗ และ ๔๑.๗ เหตุผลที่พอจะอธิบายได้ก็คือ การที่บิดามีการขายดินบ่อยครั้ง ส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีการศึกษาสูง และจากการขายดินบ่อยครั้งได้มีการติดต่อกับโลกภายนอกมากขึ้น และมีประสบการณ์พบเห็นสิ่งต่าง ๆ กว้างขวางขึ้น ซึ่งก็สอดคล้องกับที่มีผู้ศึกษาเอาไว้ว่า บิดาที่มีประสบการณ์ในการขายดินหลายครั้ง จะเป็นผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นตามลำดับ^{๓๕} แสดงว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการศึกษากองบุตร น่าจะเกี่ยวกับสว เหตุการศึกษาของ บิดาค่ายย ทั้งจะไคว้เคราะห์ไ้แนวทอไปเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคม

^{๓๕} เพ็ญพร ชีระสวัสดิ์, เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน